

ბ. იშმერიქა

არნუვანდა I-ის ხელშეკრულება იშმერიქელ მეფესთან

CTH 66 : KUB 26.41, . RS 17.338 + RS 17.349 + RS 17.407 + RS 17.342 + RS 17.351A + RS 17.39 + RS 17.374. B. RS 17.353 + RS 17.357 + RS. 17.04 + RS 19.101 + RS 17.450. C. RS 21.53.

§ 1. ასე (ამბობს) არნუვანდა, დიდი მეფე, მეფე ხათის ქვეყნისა: ისმინეთ, იშმერიქას ხალხნო! მოგმართავთ ამ სიტყვებით: ვფიქრავ ღვთაებათა წინაშე, მეფის, დედოფლის, უფლისწულებისა, და ხათის ქვეყნის (წინაშე)!

§ 2. შეხედეთ, ათასი ღვთაება მონმელ ... მზის ღვთაება, ჭაროსის ღვთაება, ქალაქ არინას მზის ქალღმერთი, ... ჭაროსის ღვთაება, ღვთაება ზაზაზა, ღვთაება . . . ქალაქ ხალაფის ჭაროსის ღვთაება, ქალაქ ...ღვთაება, ქალაქ ანქუვას ღვთაება ქალაქ ქა-თახას (ჭაროსის ღვთაება), ქალაქ ხალაფის ჭაროსის ღვთაება, თეშუბი, ქალაქ ... ღვთაება, ხეფათი, ...რისა და მინის ღვთაებანი ...

§ 3. მეფის, დედოფლის, უფლისწულების ... ღვთაებრივი სამართლიანობის ერთგულნი, თავად ... რუფი არავინ არ უნდა ჩაიდინოს, (ხოლო თუკი ვინმე) ჩაიდენს რუფს, ამ ღვთაებრივი ფირით (უნდა დაისაჯოს), (მისი) სახლ-კარი, მინდვრები, პალ-ვენახები ...მისი

სახელი და მისი შთამომავლობა განადგურდეს!

§ 4. ... მეფის, დედოფლის (და) უფლისწულებს ... წინააღმდეგ (ზოროტი) არავინ არ უნდა დაგეგმოს (გაუჭეხოს სახელი, მაგრამ თუ ვინმე რუფს ჩაიფიქრებს მათ წინააღმდეგ ...დაე, (ისინი) წოლოთან და შვილებთან ერთად განადგურდეს!

§ 5. ...უნდა იყოს! და ...სადაც ... ზრძოლაზე უარს იტყვის და ... არც ერთი საელოოდ არ უნდა (გაიგზავნოს, მაგრამ თუ ვინმე (რომელიმე მტრის ქვეყნიდან) მოვა, არ ღამალოთ, (არამედ) შეიპყროთ (და მეფეს მიჰგვარეთ!) ... ხოლო ქირუვათნასკენ (?) როცა მტერი ...თქვენ მოემზადებით სული ...ღანყნარდება ... ჩვენ ის ... და თანამზრახველს ეტყვის ...ამავდროულად (იგი ხელიდან) არ უნდა გაუშვათ (და იგი) მეფეს უნდა მიჰგვაროთ!

§ 6. უკეთუ ...მეზობელი ქვეყნიდან ლტოლვილი ადამიანი, (იქნება ეს) ან ვინმეს მამა, (ან დედა, და ან ძმა) ვინმეს გაექრება, შემდეგ ის ... (როგორც) ლტოლვილი მოვა, ... ხათის ქვეყნის ლტოლვილები არ შეიძლოთ ისინი, ხოლო ლაშქარი თქვენს ლაშქარს ამის შესახებ (ასე) მიმართავს ... „ისინი დაწყლნი იქნებიან! სხვების მფარველობით კი) დაწყლნი ვერ იქნებიან! ... კარგად დაირავით! თუკი თქვენგან ვინმე რუფ სიტყვას იტყვის, ეს იქნება საზღვრის დარღვის უფროსი... იქნება ეს ხათი თუ იქნება ეს ქირუვათნელი...

§ 7. უკეთუ ადამიანი საკუთარ მამას, თავის დედას, თავის ძმას, თავის დას ან ძეს, საკუთარ სიძეს ... ვინც

სიტყვას ეტყვის, ის არავინ დამალოს, (არამედ) ის შეიპყრონ და წარუდგინონ მეფეს! თუკი ჩემს ქვეყანაში ერთი ქალაქი შესწოდავს, (მაშინ თქვენ), იშმერიქას ხალხსო, შედით და ეს (ქალაქი) მამაკაყრებიანად განადგურეთ, დაპყრობილი ქვეყნიდან წარტყვევნილები გაუგზავნეთ მეფეს, ხოლო მსხვილფეხა და წვრილფეხა საქონელი თქვენ დაიჭოვეთ!

§ 8. ხოლო ყუთყუ ქალაქში ერთი სახლი შეწოდავს, სახლის მამაკაყრები (უნდა) განადგურდნენ, დანარჩენები კი მეფეს გაუგზავნეთ! ხოლო მსხვილფეხა და წვრილფეხა საქონელი დაიჭოვეთ. თუკი ერთი ადამიანი შეწოდავს, ის (უნდა მოკვდეს)!

§ 9. ხოლო (რაც შეეხება) თქვენს შეიარაღებულ ლაშქარს, ადრე 150 კარი იყო იშმერიქადან გამოსული, (ახლა) თქვენთვის (ახალი დადგენილებმა) გამოვერი და ეს თქვენგან 60 ალჟურვილ ჭარისკაცს იფალოსნინებს, მწყობრად მხოლოდ თავისუფლებმა უნდა იარონ, ... მონები და დაქირავებულნი არ უნდა გამოგზავნოთ შეიარაღებულნი, ეს ღვთაებათა ფიქრითაა დადგენილი. თუკი ქვეყანა კვლავ გაიზრდება, ... ყუთყუ შეიარაღებულ მონას ან დაქირავებულს (იპოვნის), ეს ნიშნავს იმას, რომ თქვენ, იშმერიქას მცხოვრებლებო, წოდვა ჩაიდინეთ. ...

§ 10. ხედავთ, თქვენ, იშმერიქას ხალხსო, ყველანი მეფესთან ფიქრით ხართ შეკრულნი, ამით მეფის, დედოფლის, უფლისწულებისა და ხათის ქვეყნის მომავალი დაწყული იქნება! მოგვიანებით კი თქვენი შვილებიერ

მეფის შვილებთან ფიქრით (უნდა იყვნენ შუკრულნი), (ასევე) თქვენი შვილიშვილები მეფის შვილიშვილებთან ფიქრით (უნდა იყვნენ შუკრულნი). თქვენ ზემოთ მხოლოდ რა და თქვენს ქვეშ მინაა თავისუფალი. მომავალში, მეფე, დედოფალი, უფლისწულები, (მათი) შვილიშვილები და შვილთაშვილები დაგიწავენ! და თქვენთვის, იშმერიქას ხალხი, ყველაფერი ფიქრითაა დადგენილი: იშმერიქელები ქრეცვანაში არიან, წარლიფაა მათი ქალაქი, იგი იყო ვაშუქანაში, ...იშმერიქელები ქრეცვანაში არიან, მათ ქალაქშია ვარლავალუ. იშმერიქელების ქალაქია ვაშუქანი მათი ქალაქი. ... იშმერიქელების ქალაქია რიარია, ქრეცვანაში კი არის ვაშუქანი მათი ქალაქი. ... იშმერიქელების ქალაქია რიარია, ის არის ქრეცვანაში, (სახელდობრ) ვაშუქანში. ..., ნანი, ალივაშუ, 4 იშმერიქელი ქრეცვანაშია, მათი ქალაქია მარია, ხურლანის (და) 2 იშმერიქელის ქალაქია ადარა, ქრეცვანაშია არანა მათი ქალაქი: აქიას, სუხანის და 2 იშმერიქელის. ქრეცვანაშია თერუშა მათი ქალაქი: ზარდუშანი და ..., 2 იშმერიქელის ქალაქია ..., ქრეცვანაშია ურიგა მათი ქალაქი. ...დან ...ფურიგა, ქრეცვანაში არის ურუშა მათი ქალაქი. ...დან ქალაქ ირითა, ქრეცვანაშია ურუშა მათი ქალაქი ...(და) ფარიამუკას (და), 2 წარლიფანელის, თე- ...

§ 11. ... თქვენ იშმერიქელები მოდიხართ დასაფიქრად, (აგრეთვე) თქვენი როლები, შვილები ... დგებით თქვენ ამ ფიქრის ქვეშ და ყველანი (დებს ფიქრს!) ... თუკი ვინმე ღვთაებათა ფიქრს გატეხს, მაშინ ღვთაებათა ფიქრი უნდა აღსრულდეს ... და ისინი სახლ-კარიანად, მინდვრიანად, ზაღ-ვენახიანად ისინი მოისპონ!...

გ. ფახუვა

ხათის მეფის ხელოვნურულა ფახუვას მეფესთან

§ 1. „...უსაფა, ...გააგზავნეს მითასთან... და ისიერ მოვიდა. ლუქიუსა, ..., არჩიუსა.. ვართილა, 2 კარი ხუვათა იარაღის ზაჭონი ..., ხათე 2 კარი, ...(და) იქინა უსაფას ვაჟიშვილი ...ფახუვა და ისინი ხათესაში ...აქ მითამ ...დაიფირა(ვინერ) მეფესთან საზრძოლოვლად მოვა, ჩემთან, მითასთან, ჩემი, მითას მტერიერ იქნება.

§ 2. და ვინერ მეფესთან მშვიდობთ მოვა, ჩემი, მითას მოკეთე იქნება. მე მითა ...მეფეს, (ქალაქები, რომელსაერ ვფლობ): აფარხულას, ხარლას, ხალმიშნას (და ქალაქი ფახუვა, მის უდიდებულესობას გადავრემ და) ჩემი ჭარისკარები მისი უდიდებულესობის (ჭარისკარები) გახდებინა”. ... თითოეულს ზოლოს მოვუღებ ... ის შიკრიკი (ჩემს) კარინჭესთან, მე არ მივიღე ... და ის ფახუვაში ღანრსუნდა და ფირი ვაჭეხა ... მან ეს გააკეთა „მზის” (მეფის) წინააღმდეგ და ხათის მინის (სანწინააღმდეგოდ). (მან წოდვა ჩაიღინა) და მტრის ... და უსაფას ქალიშვილი შეირთო წოლად. ხათის მინიდან გაიქრა ... და მითას, ხოლო ჩვენ „მზემ” (მეფემ) ...(შემდეგი დაგვინესა): „გააგზავნე!” მან ისინი ...და უთხრა: „(მე) საკუთარი თვალებით ...არავინ არ მინახავს, ... არავინ მოსულა”. ...მან არაფერი არ მომრა ... და ისუვაში ... არაფერი ...და ამით ჩვენი

„მზე“ (მეფე) ... ფახსვადან ... ისუვადან კარე, ისეკ მოღის ... ადამიანს მოიყვანს ...ან მოიჭვანს ...და მან ...გზა მისთვის ... ასე თვლის (ასეთი გეგმა აქვს:)

§ 3. ...მოვედით, ერთი ზაჭონი ანაზღაურებს ...ქალაქები ფახსრა, ხარლა, აფარხსულა, ...შემდეგ მან დაასრულა, ისუვას ქვეყანა ... და ნავიღნენ ისინი, დაარზიეს ქუძახას ქვეყანა და ქალაქები ... და თიძიას ხაღხი და მათ ... როღესაჯ „მზის“ (მეფის) მჭერი ... და ეს კარე დაჭოვებს ქალაქში და ეს ...და მე, მეფემ, დავიფიჯე და ვზრუნდები ფახსვადში ...და როღესაჯ მითამ დიდი წოდვა ჩაიღინა, მან ის ფიჯე გატეხა ... იგი იზრძოდ და უნოდ მას „მამა“, ვარდა ამისა, ...მზეს, რომლის ქალაქები მითას და მის კუთვნილენაშია: ხაღმიძნა, ...ქალაქები.

§ 4. „... (მითა) წოლ-შვილოთან, შვილიშვილოებთან, მსახურებთან, წვრილოფეხა და მსხვილოფეხა საქონელოთან ერთად, ქალიძუნა წოლ-შვილიანად და მსხვილოფეხა და წვრილოფეხა საქონელოთან ერთად ...ვინჯ მზის (მეფის) წინაშე იარაღით გამოვა არხითას მოსახლოებ ...ვინჯ თქვენს ფახსვადში გამოჩნდება, თითოეული ... შვილები ... თქვენს ქალაქში ფარულად ...ვინმე შემოვა ... მზის ქალაქში ზუსტად ... მამინვე ჩამოაზრძანეთ“.

...

... ფახსვა ... 15 მოხური ... კარე ... მითა არხიფიჯე და აში დუქამადან და ალი- ... თქვენ ფიჯე დადეთ, (მაგრამ შემდეგ) მითამ წოდვა (ჩაიღინა) სიჭყვა, რომელიჯ იყო (ნათქვამი). მან ...ყოველი

ნანილო. მითას (გამო) განკარგულენანი გავური და
ყველამ მისმინეთ: რომელიერ, (მე), მეფემ მითასთვის
...ფახუვას მუხოვრენლოქს ... (მსურს) გადასერენ და თუ
ხალხი ნამდვილად ... მითას მოიკეთეს წოლშვილოთან,
უ... ქონენასთან, მსახურებთან, მსხვილოფება და
წვრილოფება საქონელთან ერთად ... ქალიძუნას
სახლს წოლშვილოთან, მსახურებთან, მსხვილოფება და
წვრილოფება საქონელთან ერთად ... მომგვარონ (?)
და თითოეული გადასერენ, ნებით ... უსაფას 5 მონის
გადასვლა ფახუვაში ... ქალიძვილი. თითოეული
(ქალაქები რომელსაერ) მზე ფლომზ: ხალმიძნა, ხარლა,
ფახურა, აფარხულა ... გათავისუფლოდნენ და ის
გადაერით (მეფეს), თუ ის ფახუვაშია და სადარ არ
უნდა იმყოფებოდეს ის, მიიყვანეთ მეფესთან. და ისუვას
ქვეყნის რა (საკუთრებანსაერ) არ უნდა ფლომზდნენ ...
მსხვილოფება და წვრილოფება საქონელს, ... შემოვიდნენ,
აღამიანი ვინერ ... და თუ ვინმე არის დარჩენილი, ან
საქონლის საჭემლი ... სულო ყველას გადასერეთ უკან
... უკეთუ მეფის მეომრები ქუმახას მინაზე იქნებან,
ვინერ შემოვიდა ფახუვაში, მიპგვარეთ და ვინერ ... და
თუ ისინი ყოველწლიურად ჯარს გამოავზავნიან და
როგორც კი მოახლოებულნი იქნება ისუვას ჯარი, ...
ფახუვას ჯარიერ უნდა შემოგვიეროდეს ... მაშინ თქვენი
დავლებით საშველად უნდა ნახვიდეთ, ფახუვას ხალხის
საშველად უნდა ნახვიდეთ. უკეთუ მზის წინააღმდეგ
ვინმე მჭრულად (განენყოზა), დაე, ფახუვას ხალხის
მჭერიერ იყოს! უკეთუ მჭერი შიკრიკს გამოგზავნის,

იგი არ შემოუძვათ კარიბჭეში. შიკრიკი, რომელიც მოვა, შეიპყროთ მოჭგვარეთ მზეს, თქვენ თვითონ არ გაყუნორდეთ. რასაჯ ვნერ, ყოველი სიტყვა მზის (მეგრ) ზუსტად ითქვა ფახუვას მწხოვრებლეთისთვის ... ისინი მზის მსახურები იქნებიან, როგორც (კი) ფახუვას ხალობი ამ სიტყვას არ შეასრულებს, ...ბაჭონობას შეურაჯყოფს, და უკეთუ ჭარი არ მოვა ...და ის მის ფახუვას ხალობის (საყურადღებოდ) ვინც ისმენს მჭრულ სიტყვას (მეფის წინააღმდეგ) და ის ... მიღით ფახუვაში და დაიჭირეთ, უკეთუ ჭარი არ მოვა, დაღვარეთ ფახუვას მწხოვრებლეთა სისხლი, ვინც ამას არ გაკეთებს, მეფე პირდაპირ ფახუვაში არ წავა (და) მე მას მოვკლავ და ვიბრძოლებ ფახუვას წინააღმდეგ ... სანთა-რითი, მუვათალი, დიდი ვაღვალუ სულამადან, კასიარა წანწალიადან, არითქუ ლილიმადან ... (და) მახუილუ ხინრუთადან, სანთა ვათარუსნადან, ხაღვა და სიუსა ან-... უსაფა თახიხიდან, ფახუვა ათარმადან: აქარუთი ფაღისნადან და- ...ხურუ მარარხადან, ავა თახიხნადან, თახისალი ხაღმადან ეს ხალობი
 ... ისუვას მოხურებულთათვის, ფახუვას მოხურებულთათვის, სუხმას მოხურებულთათვის და ... მოხურებულთათვის ... მალდიას მოხურებულთათვის, იშმერიქელი არიხფიჩისათვის, თითოეულისათვის ფიჩითა დაღვენილი (შემდეგი): „ახლა (თქვენ უნდა გახდეთ) ... მსახურები მზის (მეფის), დელოფლის, მათი შვილების, ... შვილიშვილების, შვილთაშვილების (და ემსახუროთ მათ) და (მეფე, დელოფალი, მათი შვილები), შვილიშვილები.

მეფის შვილთაშვილები და ხათის ქვეყანა ... და ვინც იქნება ჩემი მტერი, ის (შენთვისავე მტერი იქნება), და როგორც მე შევეზრდობლები მას უშიშრად, ისე შენც შეუდრეკლად უნდა შევეზრდობო ...მტრის (შიკრიკი) შენს კარბჭესთან არ უნდა მოვიდეს წოლის ნათესავი ... მტრის შიკრიკი არ ...შიკრიკი არ ... მიღის ...სხვას დაუწესე ...(შენ) არ უნდა დაუწესო ...მტრის კარი ... მისი შთამომავლობიდან, მისი ოჯახიდან, არავინ არ უნდა ... თუ ზრდობის ველზე ... ყოველთვის დამალავს მას ... მღაბიო კარებს გამოუშვებს და მტერი ... ამ კარს ქალაქის რთული ნეს-ჩვეულებს ... ეს რთული ... არაფერი არ დამალო და ვინც სუსტია ძლიერად ნუ გამოაჩენ, მაგრამ ძლიერზე სუსტს ნუ იტყვი. თქვი (მხოლოდ) სიმართლე!

...ნადით. (თუ შემოგხვდათ) გზაზე ზიჯი ან გოგო, ქალი ან მამაკარი მსახური, ან მსხვილფეხა და ნვრილფეხა საქონელი, ... ოქრო, ვერცხლი ...(სპილენძი) და ზრინჭაო, არავინ არ უნდა მოიპაროს... იქნება ეს თავისუფალი ადამიანი ან ქალი ან მამაკარი მსახური, დაიჭირეთ ის და მზეს მიჰგვარეთ.... (სხვა) ქვეყანას არავინ მიჰყიდოთ

უკეთეს ვისგანაც მოისმინეთ რუდ სიტყვას ან მტრისგან მტრულ სიტყვას, დაიჭირეთ ის და (ჩემთან) მოიყვანეთ. ...თუ (ნებისმიერი) ქალაქი მეგობრულად მოვა, შენ ხათის ქვეყანა ...არც შეუზრუნო მისი ფავლები მთისკენ და შენ არ უნდა (შეამწირო) ხათის მინა სხვათა წინაშე ...შენ არ უნდა თქვა. თუ ზოლოს

და ზოლოს ვინმე შენს ქვეყანაში ... დაიჭერს ... და
თუ ჩემი, "მზის" ჯარი ... ქვეყანაში (ჯერ) მოსული
არ არის, შენ დაინწყე შეტევა მტერზე ... და მაშინვე
(დაისვარე ხელები) სისხლში, მაგრამ როდესაც ჩემი,
"მზის" ჯარი ... და დასახმარებლად (შენც უნდა დარჩე)
ხათის მინაზე, და იზრძოლო ... მე, მზე, დაგიძახებ
და არწერთი მაღალოჩინოსანი არც ერთი (თავისუფალ
აღამიანთავან) ... მსახური ან აღამიანი ვინც არ ...